

Det liberale kulturløftet:

Vekstvilkår for skaperkraft

Venstres kulturpolitiske plattform 2009-2013

Vedtatt av Venstres landsstyre
13. juni 2009.

venstre

Innhold

1. En sosialliberal kulturpolitikk	3
2. Syv dimensjoner i det liberale kulturelle rommet	4
2.1. Frihet – retten til ytring.....	4
2.2. Skaperkraft og erkjennelse – det som driver kulturell utvikling	4
2.3. Opplevelser for alle – allmenn tilgang til kultur.....	4
2.4. Maktspredning – mot maktarroganse og fordekt sensur	4
2.5. Tradisjonen og dannelse – for kollektiv hukommelse og åpenhet.....	4
2.6. Dugnaden – frivillig innsats for et rikere fellesskap	4
2.7. Verdiskaping – også i økonomisk forstand.....	4
3. Kultur som trekkraft i samfunnsutviklingen	5
3.1. Mangfold og toleranse.....	5
3.2. Kultursatsinger med fokus på særpreg og næringsutvikling	6
3.3. Frivillig innsats løfter kultur-Norge.....	6
3.4. Maktspredning for kunstnerisk frihet.....	7
3.5. Kulturlov med mening.....	7
4. Mot en kulturell gullalder?	8
4.1. Frie kunstnere som utfordrer og utfordres.....	8
4.2. Lys framtid for film, dramatikk, musikk og dans	8
4.3. Språk – kultursamfunnets grunnmur – som en kontinuerlig byggeprosess.....	9
4.4. En visjon om biblioteker som blomstrende kunnskapsmetropoler	9
4.5. Kulturarv og museer: skjerpet hukommelse og spennende opplevelser	10
4.6. Styrket kunstpedagogikk gjennom skolesekk, kulturskole og fagutdannelser	10
4.7. Idrett og friluftsliv for trivsel, opplevelser og folkehelse	11
4.8. Høyere kvalitet på arkitektur og det offentlige rom	11
4.9. Framtidsrettet mediepolitikk.....	12

1. En sosialliberal kulturpolitikk

Å skape rom for kunstneriske uttryksmuligheter er en av hovedhensiktene med den sosialliberale kulturpolitikken. Kreativitet kan kreve kaos. Resultatet kan være kunst. Dette gjelder ofte i en kunstnerisk prosess. Kulturpolitikken må ha i seg noe av denne arbeidsmetoden. Dette politikkfeltet bør og kan i liten grad målstyres mot bestemte resultat, og aller minst når det gjelder kunstens form og innhold. Politikken kan tilføre ressurser og gi rammevilkår for kunstnerisk vekst. Men forvaltningen skal ha som grunnlag at den skal stimulere og motivere frie, skapende krefter – ikke ensrette dem. Samfunnet formes av mennesker med ideer, kunnskap, skaperkraft og verdier.

2. Syv dimensjoner i det liberale kulturelle rommet

2.1. Frihet – retten til ytring

Mennesker vil ytre seg for hverandre. I kulturlivet og i kunsten får ytringene et mangfold av ytringsformer. Retten til fri ytring er det viktigste prinsippet i kulturpolitikken, og et sterkt og fritt kulturfeltet er uunnværlig i et levende demokrati. Den sosialliberale kulturpolitikken er ytringsfrihetens sterkeste støttespiller.

2.2. Skaperkraft og erkjennelse – det som driver kulturell utvikling

Den liberale ideologien er optimistisk i synet på mennesket, og det preger kulturpolitikken. Menneskets skaperkraft driver utviklingen av kulturen. Kulturpolitikken må derfor være lydhør overfor de kreative kreftene, og tilpasse seg disse, ikke motsatt. Arbeid med og møte med kunst og kultur er en erkjennelsesvei som i mange tilfeller kan sidestilles med vitenskapelig innsats. Kunstnerisk og kulturell utvikling må derfor betraktes som en del av utviklingen av kunnskaps-samfunnet.

2.3. Opplevelser for alle – allmenn tilgang til kultur

Fest og feiring har hatt en sentral plass i menneskets historie både på den måten at samfunnet har brukt kunstneriske uttrykk til å feire noe og at dans, musikk, bilder, arkitektur, teater, litteratur, idrett i seg selv har vært kilden til glede og opplevelser. Kulturpolitikken skal gi alle tilgang til disse godene.

2.4. Maktspredning

– mot maktarroganse og fordekt sensur

Spredning av makt og åpenhet om maktutøvelse er et viktig liberalt prinsipp, for å hindre utviklingen av et autoritært samfunn, maktmisbruk og korrupsjon. Prinsippet er viktig også i kulturpolitikken. Det er riktig å bruke politisk makt for å styrke kunst og kulturliv, men det trengs en liberal tilnærming for å hindre kulturell maktarroganse og åpen eller fordekt sensur av kulturelle ytringer.

2.5. Tradisjonen og dannelse

– for kollektiv hukommelse og åpenhet

Mange kulturuttrykk er fortellinger om menneskets vei i verden, og rommer historiesyn, tro, tradisjon på måter som berører basale menneskelige behov for kontinuitet, tilhørighet og identitet. Kulturarv og nyskaping, forankring og frihet, er motsetninger som gir hverandre mening. Dannelse handler om å utvikle et personlig grunnlag å møte andre mennesker med, blant annet med utgangspunkt i tradisjon og identitet. Den som har kunnskap har ydmykhet i forhold til ny kunnskap. Den som har lært seg selv å kjenne, møter

sin neste med respekt, interesse og åpenhet. En framtidsrettet kulturpolitikk tar vare på den kollektive hukommelsen og ser verdien av enkeltmenneskets dannelse.

2.6. Dugnaden – frivillig innsats for et rikere fellesskap

Gleden over å skape noe handler også om hva fellesskap i lag og foreninger og lokalsamfunn får til av aktivitet og manifestasjoner. Amatørens prestasjoner og den frivillige organisering har uvurderlig verdi innen hele det kulturelle feltet: idrett og friluftsliv, historielag og kulturarvforeninger, tros-liv- og menigheter, sang, musikk, dans, teater, billedkunst og gallerivirksomhet. Dugnadsånd og frivillig engasjement skaper opplevelser med høy egenverdi, og er et avgjørende grunnlag for det profesjonelle kunst- og kulturlivet.

2.7. Verdiskaping – også i økonomisk forstand

Samfunnets kulturelle dimensjon tilregnes i stadig større grad en økonomisk verdi, både som aktivitet og som en del av den sosiale infrastrukturen som blant annet skaper tillit og gode samarbeidsforhold. Derfor har en moderne kulturpolitikk et ben inn i næringspolitikken, blant annet for å utvikle den voksende opplevelsesøkonomien, og for å bidra til kreativitet i næringslivet generelt. I den liberale kulturpolitikken er det respektabelt å tjene penger også på kunst og kultur.

3. Kultur som trekkraft i samfunnsutviklingen

Kultur har en påvirknings- og endringskraft på samfunnet som rekker langt utenfor kultursektoren. Det kulturelle rommet kan i en viss forstand sies å være altomfattende. Uavhengig av utformingen av kulturpolitikken, vil kulturen være med på å bestemme samfunnets utviklingsretning. Men samfunnet kan også legge føringer på deler av kulturpolitikken for å bruke kulturen som en trekkraft for en ønsket samfunnsutvikling. Selv om det ikke er Venstres hovedbegrunnelse i kulturpolitikken, vil Venstre bruke kultur som drivkraft i samfunnsutviklingen.

Venstre ønsker å bruke kultursektoren som ressurs for å fremme et enda mer mangfoldig og tolerant samfunn. Kultursektoren bør også gis en viktigere rolle når det gjelder å fremme regional utvikling og verdiskaping. Det kreative element i kunst og kulturuttrykk er en prosess, som har stor relevans på disse samfunnsområder. For samfunnsøkonomien blir kultur stadig viktigere, både fordi opplevelser blir viktigere og varer relativt sett mindre viktige, og fordi produksjonsmiljøene trenger kulturens toleranse, nysgjerrighet og respekt for talent.

For at kultursektoren skal ha stor løftekraft, må den frivillige sektorens bidrag gis anerkjennelse og spillerom. Det sivile samfunn, som omfatter det frivillige engasjementet, er også viktig som aktør for å skape brede og mangfold i maktstrukturene i kulturlivet. For en aktiv kulturpolitikk har i seg noen særlige motsetninger i forholdet mellom makt og kunstnerisk frihet. En av dem er at det stadig vil være spørsmål hvilke deler av kulturlivet som er begunstiget politisk, ofte helt ned på virksomhets- og personnivå. Den handler også om at kulturpolitikk kan brukes til å forsterke makthavernes grunnlag gjennom mer og mindre tydelig alliansebygging for å påvirke ideologi, samfunnssyn og offentlig debatt. I en tid der kulturpolitikken bygges ut og forsterkes vil Venstre være på vakt mot maktkonsentrasjon og sentralisering. Under den rødgrønne regjeringen har det vært en uheldig kombinasjon av maktkonsentrasjon i kulturfeltet og unnvikelse i forhold til å problematisere utfordringene dette gir. En ambisiøs kulturpolitikk er nødt til å ta denne utfordringen på alvor og ta strukturelle grep for å sikre maktspredning, uavhengighet i beslutningsorganer og bredde i innflytelsen over politikken.

Kulturloven er et av virkemidlene som kan brukes. Den bør bygges ut og gis mening ved å være et rammeverk for kultursektoren og blant annet slå ring om kunstnerisk frihet.

3.1. Mangfold og toleranse

Dagens kulturuttrykk markerer i stadig større grad Norge som et kulturelt mangfoldig samfunn, der blant annet flerspråklighet blir mer vanlig, og kulturimpulser fra hele verden når frem til norske kulturarenaer. Det flerkulturelle samfunn er delvis en ny felleskultur som tar opp i seg et mangfold av uttrykksformer, dels er det en romslighet og toleranse for ulike kulturuttrykk som lever ved siden av hverandre.

Den stadig sterkere internasjonaliseringen av samfunnet som har pågått i store deler av etterkrigstiden bidrar i seg selv til utveksling på alle områder innen kunst og kultur, økt mobilitet for kunstnere og økt nyttegjøring av den kulturkompetansen som kommer til Norge gjennom innflyttere fra andre kulturer. Den flerkulturelle dimensjonen viser seg derfor ikke å handle så mye om forskjeller som er knyttet til geografisk fødested og/eller etnisitet, men om ulike tradisjoner, uttrykksformer, kunstoppfatninger, samfunns- og livssyn. Gjennom kulturutveksling styrkes grunnlaget for bærende samfunnsverdier som toleranse og åpenhet. Denne positive utviklingen kan kulturlivet både nyte godt av og bidra til å utvikle videre. I et globalt perspektiv har det offentlige Norge et særlig ansvar for å gi samisk og andre nasjonale minoritetskulturer gode vekstvilkår.

Tros- og livssynssamfunn rommer viktige kulturelle og kunstneriske verdier. For å være et tolerant og flerkulturelt samfunn er det naturlig å oppgradere anerkjennelsen også av religiøst baserte kunstneriske uttrykk, blant annet av kirken som kulturbærer. Dette handler ikke bare om å ta vare på kulturarven, men å gi rom for en vital del av samtidskunsten, spesielt innen musikk og billedkunst.

Derfor vil Venstre:

- La en sterk og selvbevisst kultursektor fremme toleranse og vidsyn på bred front i samfunnet, ut fra det kulturelle mangfoldet som vi alle nyter godt av.
- Gi romslige og mer forutsigbare rammevilkår for det flerkulturelle feltet, også innenfor rammene til det profesjonelle kulturlivet og de store institusjonene.
- At de offentlige støttede kulturinstitusjonene skal ha et særlig ansvar for å nå nye publikumsgrupper.
- Ha en aktiv politikk i forhold til internasjonalt kultursamarbeid, og ha en systematisk støtte av internasjonalisering av norsk kunst og kulturliv.
- Gi kulturarbeidere lettere adgang til visum til Norge.
- Sikre nøkkelinstitusjoner på det samiske og det flerkulturelle kulturområdet tilfredsstillende finansiering

- Bevare og utvikle samisk formkultur gjennom opplæring og forskning.
- Verdsatte kunstneriske uttrykk med tydelig religiøst preg på linje med andre kunstuttrykk når det gjelder blant annet tilskuddsordninger, programmering og festivalarrangement.

3.2. Kultursatsinger med fokus på særpreg og næringsutvikling

Norge trenger å utvikle og dyrke variasjon for å utnytte ulike typer kompetansemiljøer og lokale fortrinn. Kultursektoren og ulike typer kulturpolitikk kan være et viktig element i dette. Dette krever regionale kultursatsinger som har økonomi og myndighet som gjør det mulig å følge opp og utvikle regionale ideer gjennom langsiktige satsinger.

I den regionale politikken skal kulturvirksomhet i større grad rettes inn mot nyskaping og arbeidsplasser, og understøtte kultur som vekstnæring. Kultursektoren har kunnskap og arbeidsmetoder som kan øke verdiskaping og innovasjon i samfunnet for øvrig. Toleranse og åpenhet er kvaliteter i samfunnet som gir vekst for en ny opplevelsesorienterte økonomi med regionale særtrekk. Det offentlige har en oppgave i å legge til rette for en mer næringsrettet kultursektor, og bygge ned faggrenser som stenger for kunnskapsutveksling. Fylkeskommunene og de regionale partnerskap har ansvaret for å fremme regional utvikling, og bør få virkemidler til også å bruke kultursektoren i den sammenheng.

Venstre er kritisk til dagens sterke sentralstyring av norsk kulturliv. Venstre vil ha en samlet gjennomgang av kulturpolitikken med sikte på å erstatte dagens statlige detaljstyring med desentralisering av makt.. Desentralisering vil gi grunnlag for mer mangfold og mer frihet i kunst- og kulturlivet.

Derfor vil Venstre:

- Bygge opp regionale kulturfond med bidrag fra statlig kapital.
- At statlige støtteordninger i større grad skal kunne tilpasses regionalt og lokalt for å gi styrke til stedlige særtrekk.
- Definere samhandlingsprogrammer mellom kulturpolitikk og næringspolitikk for å utnytte verdiskapingspotensialet i kultursektoren, og for å gjøre tradisjonelt næringsliv mer innovativt.
- Støtte byutviklingsprosesser som er framtidsrettet med hensyn til å skape kreative byer og steder som tilrettelegger for møter mellom ulike mennesker og ulike virksomheter.
- Utvikle infrastruktur for å støtte opp mindre kulturnæringer med arenaer for kunnskapsutveksling og administrativ støtte for oppstart og kommersialisering.
- Øke tilgangen på risikokapital for å lette finansieringen av kommersialisering av kultur- og opplevelsesprodukter.

3.3. Frivillig innsats løfter kultur-Norge

Frivillig sektor i Norge er en sterk utviklingskraft med rike tradisjoner. Ut fra sine ulike verdier og sin identitet representerer ofte organisasjonene ideer og initiativ som forbedrer og forandrer samfunnet. Frivillig innsats gjennom organisasjoner og dugnad er viktig også for kulturlivet, og gjerne i lagspill med profesjonelle på en gjensidig fruktbar måte.

Ingen får så mye aktivitet ut av hver krone som det frivillige Norge. Samtidig mener Venstre at det er viktig at frivillige organisasjoner sikrer sin uavhengighet gjennom også å skaffe seg andre inntektskilder.

Heller enn milde gaver fra offentlige myndigheter, trenger frivillig sektor å få respekt for sin særegne rolle, og på det grunnlaget gis gode arbeidsvilkår. Offentlige støtteordninger må støtte opp under organisasjonenes frihet og uavhengighet og ikke bidra til å byråkratisere dem. Spillpolitikken er viktig for inntektene til de frivillige organisasjonene og kulturlivet for øvrig. For liberale er det viktig å skille mellom det man ikke liker og det man vil forby. Dette gjelder også i spillpolitikken. Heller enn å forby spill man ikke liker, bør det føres et strengt tilsyn med alle spilltilbydere. Venstre mener at alle tilbydere av spill skal behandles likt, forutsatt at de oppfyller offentlige krav til virksomheten, og med en betydelig frihet for lokale myndigheter innenfor nasjonale rammer.

Engasjementet og mobiliseringen av frivillig innsats som organisasjonene står for har betydning for maktfordeling og kvaliteten på folkestyret. At barn og ungdom får frihet og myndighet til å organisere sin egen ungdomskultur har en særlig stor demokratisk verdi.

Derfor vil Venstre:

- Unngå skatte- og avgiftsbelegging av den frivillige sektorens inntektsgivende arbeid.
- Sette i gang et arbeid med sikte på å fjerne merverdiavgiftskostnadene for frivillige organisasjoner
- Øke skattefradragmulighetene for gaver til organisasjoner med veldedig/samfunnsnyttig formål.
- Gi de frivillige foreningene tilgang til langsiktige, trygge og etisk forsvarlige inntektskilder.
- Skape et fullfinansiert frivillighetsregister med utgangspunkt i organisasjonenes ønsker, ikke statens behov.
- Iverksette et langsiktig forskningsprogram på frivillighet.
- Styrke Frifond-ordningen for barne- og ungdomsorganisasjonene.
- Gi tilskudd til lokale kulturbygg som et håndslag til frivillig dugnadsinnsats.
- Trekke kompetansen i frivillig sektor systematisk inn i planprosesser for samfunnsutvikling.
- Foreta en helhetlig gjennomgang av norsk spillpolitikk.
- Åpne for prøveprosjekt med et lisenssystem for penge-spill på internett.

- Igangsette en bred evaluering av Norsk Tippings virksomhet og monopolposisjon.
- Redusere idrettens store avhengighet av inntektene fra Norsk Tipping, bl.a. gjennom å øke statlige overføringer og legge til rette for at idretten kan beholde mer av egne inntekter.

3.4. Maktspredning for kunstnerisk frihet

Maktdimensjonen i kulturpolitikken gjelder flere forhold. Ett gjelder kunstnerisk frihet. I Norge har vi knapt nok noen utfordring når det gjelder formelt påført sensur i forhold til den utøvende kunsten. Det kan imidlertid synes som om vi til en viss grad har selvsensur i det skapende kulturlivet, som handler om tilpasning for å være i posisjon til den offentlige kulturkassen. På et mer virksomhetsnært nivå dreier maktproblematikken seg blant annet om eierskapspolitikk, nettverksbygging, ledelse og personalansvar. Men maktproblematikken handler ikke bare om kulturarbeideres forhold til makten, men også om at den utøvende makt kan bruke kulturen til å fremme eget samfunnssyn og ideologi.

Det er nødvendig og legitimt både å skulle sikre frihetsrommet for den utøvende kunsten og å gjennomføre aktive og modige kulturpolitiske strategier. En liberal kulturpolitikk vil være på vakt når det gjelder faren for maktkonsentrasjon og maktmisbruk fordi kulturfeltet i så stor grad er basert på skjønsmessig baserte bevilgninger fra politiske myndigheter, og fordi kulturelle uttrykk kan være sterke verktøy for påvirkning. Kulturens påvirkningskraft skal være uavhengig av politiske makthavere. En strategi for å unngå uheldig maktkonsentrasjon i det kulturpolitiske feltet er å gi større spillerom for flere aktører enn det offentlige og å organisere den offentlige kulturpolitikken med en reell armlengdes avstand mellom politikk og faglig skjønn. Kultursektoren må heller ikke tvinges inn i en form for målstyring som gjør forvaltningen til revisorer og kunstnerne til mestre i skjemautfylling.

Derfor vil Venstre:

- Utvide skattefradragmulighetene for private bidrag til kulturformål.
- Opprette en gaveforsterkningsordning for kultursektoren som gir et offentlig ekstrabidrag som følger gavepenger innefor utvalgte områder.
- Utvikle en offentlig kulturforvaltning som gir rom og har mot ved at den er minst mulig detaljorientert, og bruke forenklede rapporteringsrutiner basert på tillit og viljen til å skape verdier for publikum som drivkraft.
- Ha en overordnet styring av kulturinstitusjoner og støtteordninger som er fleksibelt og gir rom for andre produksjoner og strategier enn det som er planlagt på forhånd
- Gi Kulturrådet en mer uavhengig stilling i forhold til kulturdepartementet, og gi rådet handlingsrom innenfor overordnede prioriteringer fra Stortinget.
- Ha en offentlig styring av det profesjonelle kunstfeltet

som ikke er detaljorientert i forvaltningen, men som baserer seg på tillit.

- Ha en tydelig statlig eierskapspolitikk overfor et sentralt utvalg av institusjoner og arbeide langsiktig for å mobilisere andre aktører som eiere til kulturinstitusjoner – både fylker og kommuner, private/næringsliv og organisasjoner.

3.5. Kulturlov med mening

Kulturloven som Stortinget har vedtatt er for generell og unnlater å gå inn på viktige forhold som har betydning for utviklingen av kultursektoren. Kulturloven skal endres for å bli et reelt virkemiddel i kulturpolitikken. Kulturloven skal samordnes med annet lovverk innen kultursektoren.

Derfor vil Venstre:

- Ha en kulturlov som befester den kunstneriske frihet innenfor virksomheter og institusjoner som i stor grad er politisk styrt.
- Utvide kulturloven slik at den kan samordnes med annen viktig lovgivning på kulturområdet, blant annet når det gjelder mediespørsmål, språk, respekt for kulturelt mangfold og kulturelle rettigheter for alle, lovgivning for bibliotek, arkiv og museer, frivillig sektors særstilling og rettigheter.

4. Mot en kulturell gullalder?

Kulturpolitikens viktigste oppgave er å forsvare kunstnerisk frihet og å legge til rette for at skapende krefter får utfolde seg. Anerkjennelsen av kunstens egenverdi - hva den er i seg selv som opplevelser og erkjennelser - er utgangspunktet for en aktiv offentlig kulturpolitikk. Kulturpolitikken skal sikre allmennhetens tilgang til kulturgodene, ved å gi støtte som bidrar til et bredt tilbud, lave priser og gode fasiliteter for folk flest.

Økonomisk vekst er ingen forutsetning for kulturell utvikling, men kulturell og økonomisk framgang kan spille sammen på en fruktbar måte. Med de ressurser vårt samfunn råder over, menneskers kunnskap og kreativitet, høy grad av tillit og gode vilkår for samarbeid i samfunnet, rikelig tilgang på penger og hurtig utvikling av teknologi, er vilkårene til stede for å oppnå enda mer på det kulturelle området. Venstre mener at den offentlige kulturstøtten skal legge mer vekt på kvalitet og kunstneriske ambisjoner, enn kvantitet og publikumsstatistikk. Dette trenger ikke å være en motsetning, og det vil alltid være et naturlig krav for alle offentlig støttede kulturvirksomheter å kommunisere med publikum på en spennende måte. Men bevilgende myndigheter og styrende organ bør legge mindre vekt på å telle billetter og stille tallfestede krav. Publikumssuksesser er uforutsigbare, og det å planlegge suksesser er en dårlig kunstnerisk utviklingsvei, både for kunstnere og publikum. Veien til suksess går gjennom gode kunstneriske ideer og prestasjoner på høyt faglig nivå.

Kulturens store betydning for samfunn og mennesker krever vedvarende og forsterket økonomisk innsats fra samfunnets side. For å understøtte langsiktige utviklingsprosesser og effektiv ressursutnyttelse må det legges til grunn at kultursektoren prioriteres gjennom en forpliktende opptrapping av innsatsen. Men antall bevilgede kroner er langt fra den eneste indikatoren på en klok og framtidrettet kulturpolitikk. Venstre vil gjennomgå støtten til kultur for å sikre at den kanaliseres på en måte som bidrar til kvalitet, bredde og mangfold, og slik at kulturaktørene fungerer uavhengig av politiske meninger og føringer.

4.1. Frie kunstnere som utfordrer og utfordres

Det profesjonelle kulturlivet i Norge har vokst kraftig både i kvalitet og omfang. Venstre vil fortsette å utfordre aktørene til å bli enda bedre på idéutvikling, faglige ambisjoner, dristighet i langsiktig og visjonær satsing og ærgjerrighet når det gjelder samfunnsmessig betydning. Vår tids profesjonelle kulturliv bør utfordres til være på hugget i forhold til å kommunisere med omgivelsene, fange opp samtidens fortellinger og til å forene engasjement og folkelighet med høy kvalitet i uttrykksformen. Det fordrer en nasjonal kultur-

politisk ledelse som oppfattes som krevende og utfordrende uten å være kontrollerende og målstyrende, som tåler fiaskoene som legger grunnlaget for suksessene, og som gir rom for uvante og uprøvde organisasjons- og samarbeidsformer.

Kunstnere er en mangfoldig gruppe. En utfordring er å legge til rette slik at flest mulig skal kunne leve av sin kunst. Kulturpolitikken handler derfor også om en god næringspolitikk, spesielt rettet mot småbedrifter. Gjennom den generelle næringspolitikken vil Venstre legge til rette for at også kunstnere får bedre mulighet til å skape sin egen arbeidsplass og ansette medarbeidere.

Derfor vil Venstre:

- Redusere skjemaveldet for kunstnere og formidlere blant annet med mulighet for et eget næringsfradrag.
- Videreføre og oppjustere de eksisterende stipendordningene, og utrede muligheten for bedre pensjonsordninger for kunstnere.
- Følge opp utredningen om kunstneres levekår med sikte på en reform som bedrer de profesjonelle kunstneres lønn og arbeidsbetingelser.
- Øke statens, fylkeskommunenes og kommunenes innkjøp av kunst.
- At store offentlig støttede kunstsamlingene skal bli i stand til å bygge ut sine samlinger.

4.2. Lys framtid for film, dramatikk, musikk og dans

Norsk dramatisk fortellerkunst er i framgang på filmlerretet og i fjernsynskanalene. Musikkmiljøene får fram talenter og spennende produksjoner i bredden av sjangere. En rekke forhold tyder på at vi er i en kunstnerisk vekstperiode for mange uttrykksformer, også med hensyn til å nå fram til et bredt publikum. For å gi denne bølgen varig styrke og dybde er det viktig å stimulere til faglig utvikling, til bredde i uttrykksformene og til nye måter å samarbeide og organisere produksjoner på. Institusjonene skal ha sikre og forutsigbare rammer som gir utviklingsmuligheter. Besøkstall må tillegges mindre vekt i bedømmelsen av oppnådd resultat. Samtidig må de mindre institusjonaliserte miljøene gis støtte, og det må stimuleres til samarbeid over institusjonsgrensene. For å gi stoff til utøvere og produsenter må oppmerksomheten i større grad rettes mot arbeidsvilkårene for idéutviklerne, blant annet dramatikere og komponister. Dette stimulerer verdiskapingen i hele verdikjeden i kulturlivet. Spill- og multimediaopplevelser er også kulturelle uttrykksformer som fortjener oppmerksomhet, og kan sees i sammenheng med kvalitetsutvikling innen dramatikk og musikk.

Viktige utviklingsoppgaver ligger på de som står for formid-

lingen av kultur, som for eksempel festivalarrangører. Her må fokus være på de kreative initiativene rundt om i landet. Etablerte arrangementer skal ha en viss forutsigbarhet, men det må også gis stimulans til de som søker helt nye veier å nå publikum på.

Derfor vil Venstre:

- Fortsette satsingen på norsk film og fjernsynsdramatikk som et viktig medium for moderne norsk fortellerkunst.
- Skape sterkere filmmiljøer gjennom statlige bidrag til regionale filmfond og filmsentra.
- Gjøre de viktigste fagfunksjonene innen filmproduksjon mer attraktive for kvinner, i første rekke ved å stimulere unge talenter.
- Styrke posisjonen for de mindre fagområdene, som kvalitetsfilm for barn og animasjonsfilm.
- Støtte initiativ som utvikler kinoen som en bred kulturformidler, blant annet ved hjelp av digital teknologi, og på denne måten bidrar til kinoens renessanse som en viktig kulturspreder innenfor mange sjangre.
- Bedre rammevilkår for nyskrevet dramatik, blant annet gjennom utvikling av et dramatikens hus og støtteordninger for bruk av ny norsk scenetekst.
- Utvikle bredden og kvaliteten i norsk scenekunst ved å styrke stillingen for de frie sceniske grupper (teater og dans), og ved å stimulere til nye samarbeidsformer mellom institusjonsteatrene og scenekunstheltet forøvrig.
- Sikre gode arbeidsvilkår, særlig for kunstneriske ensembler, innenfor statlig støttede kulturinstitusjoner.
- At parallelt med utviklingen av Den norske opera- og ballett, skal distriktsoperaer og initiativ som gjelder musikkteater stimuleres over hele landet.
- Evaluere ordningen med knutepunktsinstitusjoner.
- Styrke forskning og utdanning innen spill, spillprogrammering og spilldesign.
- Forsterke utviklingen av et profesjonelt danse- og musikkmiljø, med særlig vekt på formidling og tilgjengelighet for publikum.

4.3. Språk – kultursamfunnets grunnmur – som en kontinuerlig byggeprosess

For en liten språknasjon som Norge, er en aktiv språkpolitikk viktig for å opprettholde norsk som hovedspråk og felles nasjonalspråk. En dyktig og framtidsrettet kultursektor har derfor også en nasjonal strategisk betydning, blant annet når det gjelder å hevde en trygg og inkluderende kulturell identitet, ofte med utgangspunkt i bruk av det norske språket.

Språkpolitikk får ofte karakter av bevaring. Men språk er i stadig utvikling. Språkpolitikken må derfor utformes som en politikk som støtter opp om en prosess der språklig identitet bevares gjennom endring.

De språkpolitiske virkemidlene gjelder både egne felt innen

kulturpolitikken, og språkets rolle i mer allmenn bruk. Begge deler må styrkes. Venstre står for en mer aktiv likestillingspolitikk enn i dag mellom nynorsk og bokmål, også når nye medier og ny teknologi tas i bruk. Videre er det viktig å bevare norsk som fagspråk innenfor forskning, høyere utdanning og i næringslivet. Språkets betydning for samisk kultur, og minoritetsspråkene, er viktige deler av en språkpolitikk i et inkluderende samfunn.

Derfor vil Venstre:

- Utvikle de språkpolitiske instrumentene som ivaretar og utvikler norsk, bokmål og nynorsk, inkludert ambisjonen om at ny teknologi også finnes i norsk versjon
- Gjennom sektorinnsatsene bidra til at det fortelles historier på norsk, i bøker og film, på fjernsyn og radio
- Ha en reell og praktisk rettet likestilling av nynorsk og bokmål.
- Gi urbefolkningens kultur i Norge anledning til å utvikle seg på egne premisser.
- Styrke de samiske forskningsmiljøene, og sikre at læreboksituasjonen på samiske språk blir bedre enn i dag.
- Gi minoritetsspråklige reelle muligheter til å utvikle kunnskap og ferdigheter innen sitt morsmål eller førstespråk.
- Stimulere til en bredspektret produksjon av skjønnlitteratur og sakprosa gjennom innkjøpsordninger som gjør det mulig for forfattere å få betalt også for den smalere litteraturen, og for å gi publikum tilgang på et bredt utvalg.
- Revurdere innkjøpsordningene i forhold til sin hensikt, og utvides til også å gjelde nye digitale medier.
- Styrke Det flerspråklige bibliotek og flerkulturelle bibliotekprosjekter.
- Satse på nasjonale leseprosjekter.
- Støtte etableringen av en nasjonal språkbank.
- Opprettholde støtteordningen for distriktsbokhandlene.

4.4. En visjon om biblioteker som blomstrende kunnskapsmetropoler

Moderne, vakre, funksjonelle folkebibliotek har mange steder i Norge lykkes med å erobre plassen som et sentralt kulturelt møtested, stedet mange oppsøker for å søke kunnskap og opplevelser, eller få veiledning til videre arbeid. Som kunnskapstjeneste har bibliotekene stor verdi for demokratiet i en ny betydning av det tradisjonelle begrepet om folkeopplysning. Ambisjonen er at bibliotekene i enda større grad får utnytte sitt potensial til å være en sentral arena for kulturell vekst i bred forstand. Gode bibliotektilbud forutsetter at bibliotekene er velutstyrte, teknologisk oppdaterte og velbemannede med kvalifisert personale. Et velutstyrt og bemannet skolebibliotek er en ideell arena for differensiert undervisning, og for å lære seg å lære.

Viktige faglige utfordringer er å bygge ned skiller mellom ulike typer bibliotek, som folkebibliotek, skolebibliotek og ulike fagbibliotek. Bibliotekene har store muligheter til å

tilby tjenester til næringsliv og forvaltning som man i dag i liten grad får utviklet. Den teknologiske utviklingen står på dagsorden i alle moderne bibliotek, og dersom økonomiske- og faglige ressurser stilles til disposisjon har bibliotekene nærmest ubegrensede muligheter for å være en flermedial kunnskapstilbyder. Bibliotekene som fysiske møteplasser har også en egenverdi i mange by- og bygdesamfunn, og som scene for ulike typer kunst kan bibliotekene få større attraksjonsverdi. Bibliotek vil være forskjellige, og må gis rammevilkår til å være en funksjon av det miljøet de er en del av. En stor del av bibliotek-Norge drives av kommunene. En velferdsreform som gjør kommunene mer robuste faglig og økonomisk skal også styrke grunnlaget for framtidrettet bibliotekutvikling.

Derfor vil Venstre:

- At staten skal bidra med midler for å ruste opp og styrke folkebibliotek og skolebibliotek gjennom forpliktende opptrappingsplaner i tråd med Bibliotekreform 2014.
- Være pådriver for utvikling av bibliotektilbudet lokalt, både med hensyn til utlånstilbud, veiledning, kulturtilbud, åpningstider.
- Gjennom et nasjonalt infrastrukturprogram for bibliotekene sette bibliotekene bedre i stand til å stå sentralt i kulturutviklingen, gjennom styrket veiledningsrolle og bruk av ny teknologi som skaper mer sømløs samhandling mellom ulike bibliotek.
- Opprette et eget utviklingsprogram som setter bibliotekene i stand til å tilby tjenester til næringsliv og forvaltning.
- Ha en satsing på nytt hovedbibliotek i Oslo slik at det kan fungere som lokomotiv for utviklingen av bibliotek-Norge.

4.5. Kulturarv og museer:

skjerpet hukommelse og spennende opplevelser

Museene er bærere av viktige deler av vår felles hukommelse, men også kompetansemiljøer som skal bidra til forskning og faglig utvikling. På sitt beste er de også fantastiske opplevelsessentre. Museene må få styrket sine muligheter til å utøve alle sine funksjoner, både overfor et bredt publikum og i forhold til fagoppgavene. Den fysiske kulturarven som kulturminner representerer må vernes for ettertiden og brukes som en kunnskapsmessig og estetisk impuls i vår tid. Erfaringen fra vår tids kulturminneforvaltning er at vi må ta vare på mer enn vi tror vi trenger. Lokal forankring og engasjement – blant annet i historielag, kulturminneforeninger, velforeninger – kan være en viktig ressurs både for museumsdrift og den formelle kulturminneforvaltning, og må brukes som en mobiliserende medspiller.

Derfor vil Venstre:

- Ha en rask evaluering av konsolideringen av museene, hvor det blant annet påses at prosessen med tvangssammenlåinger gir styrket og ikke svekket kompetanse,

forankring og lokal/regional utviklingsvilje.

- Bevilge midler slik at museene kan bygge opp mer forsknings- og formidlingskompetanse.
- Styrke organisasjonsutvikling og ledelsesfunksjonene ved museene.
- Etablere en gaveforsterkningsordning for å stimulere til økt privat finansiering av museer.
- Bevare det nåværende Nasjonalmuseet som et bygg for utstilling av historisk kunst og bygge et nytt museum for samtidskunst.
- Utarbeide en nasjonal plan for samlingsforvaltning og samlingsformidling, og en konkret opptrappingsplan med hensyn til magasin- og bygningsmessige forhold ved universitetsmuseene.
- Inkludere arkivvirksomhet i fagutvikling og infrastruktur for kulturvernsektoren.
- Bedre vern av kulturarven gjennom bedre planfaglig oppfølging, men også ved å øke kompensasjonen for de som bærer økonomiske byrder ved vern
- Doble kulturminnefondets grunnkapital.
- Sikre kunnskap og ferdigheter innen små og kritiske viktige fag gjennom bredden av fagutdanninger, stipendier og utvikling av mastergrader – blant annet gjennom nordisk samarbeid.
- Utvikle og synliggjøre kulturminner og kulturmiljøer som ressurser i næringsliv og i steds- og byutvikling.

4.6. Styrket kunstpedagogikk gjennom skolesekk, kulturskole og fagutdannelse

Å nå barn og unge med positive kulturopplevelser og utvidende kunsterfaringer har betydning for dannelse, kunnskapsutvikling og kreativitet. Det må stilles høye faglige krav, både kunstnerisk og pedagogisk, i arbeidet med formidling av kunst til barn og unge. Det er et mål at alle barn og unge som ønsker det, får tilbud om opplæring i kunstneriske fag.

Barn skal ikke læres opp til å være konsumenter, men til å forstå seg selv som medskapende til kunst- og kulturopplevelser, og gis mulighet til å utvikle eget talent. Samtidig er det behov for å legge mer vekt på kompetanse om pedagogikk og formidling i de profesjonelle kunstutdannelsene. Kunstpedagogikken skal primært basere seg på kunnskap om og respekt for de ulike kunstneriske fag, og ikke på kreativitet som en generell ferdighet. De profesjonelle kunstutdannelsene i Norge bør forsterkes, også som forskningsmiljøer.

Kulturskolene er først og fremst et kommunalt ansvar, men nasjonale ordninger bør bidra til å styrke kulturskolene. Norsk kulturskoleråd må få statsstøtte i et omfang som gir rådet en pådriverrolle faglig og forvaltningsmessig. Skolefritidsordningen skal også være et frivillig kommunalt tilbud, men undervisning i kulturskolene kan innpasses i denne der det er hensiktsmessig.

Derfor vil Venstre:

- Øke fokus på den kunstpedagogiske kompetansen både hos utøvere og pedagoger i utviklingen av den kulturelle skolesekken.
- Legge til rette for at køene til kulturskolene reduseres, og sikre at de yter et bredt fagtilbud basert på lokale lærerressurser og fagmiljøer.
- At opplæring i kunst- og kulturfag skal være en del av skoleundervisningen, basert på fagenes egenart.
- At spesielle talenter skal få gode muligheter til opplæring i musikk, dans og drama, innpasset i ordinær undervisning, gjerne fra ung alder.
- Gi norske talenter de beste utviklingsmuligheter i en internasjonal målestokk, blant annet gjennom ungdomsstipend og spesiell tilrettelegging og samarbeid med framstående fagmiljøer i utlandet,
- Evaluere og forbedre de profesjonelle fagutdannelsene.

4.7. Idrett og friluftsliv for trivsel, opplevelser og folkehelse

Idretten har en sentral plass i den brede kulturpolitikk både som folkebevegelse og som leverandør av spektakulære og spenningsfulle opplevelser for folk flest. Idretten har også en rolle når det gjelder å motivere til mosjon og den enkeltes innsats for egen helse. Masseidrett og toppidrett henger sammen. Men det er også viktig at masseidretten drives ut fra dens egenverdi for folk flest, og ikke bare som rekrutteringsgrunnlag for konkurransepreget toppidrett. Friluftsliv er nært beslektet med idrett, men trenger ofte andre virkemidler, og kan appellere til andre deler av publikum. Norge har godt etablerte tradisjoner for å fremme friluftsliv på bred basis. Det handler blant annet om at friluftsområder vernes og er tilgjengelige for allmennheten, satsing på universell tilrettelegging og et levende organisasjonsliv. Organisasjonene er også en ressurs som kan brukes i forvaltningen av blant annet friluftsområder.

Derfor vil Venstre:

- Støtte breddeidretten og framelske et idrettsliv som gir et stort rom for lek og glede uten å skjele til rekrutteringen til toppidrett.
- Gi idretten ressurser til å stimulere til mosjon og bevegelse for folk flest i alle aldre, og inkludere masseidrett i folkehelsearbeidet.
- Ha en målrettet og ambisiøs utvikling av norsk toppidrett som gir talentfulle og ambisiøse utøvere reelle sjanser til å hevde seg internasjonalt.
- Se på de mindre idrettene, som har et lite kommersielt inntektsgrunnlag, som del av det kulturelle mangfoldet, og sikre at også disse får rimelige deler av de offentlige tilskuddene til idretten.
- Utvikle utendørs miljøvennlige idrettsanlegg som er godt tilpasset natur og omgivelser, og som i stor grad kan benyttes i sambruk med mosjon og friluftsliv. - Sikre allmennheten tilgang til natur- og friområder gjennom

anvendelsen av lovverket, og konstruktivt samarbeid mellom myndigheter, organisasjoner og grunneiere.

- Satse på universell tilrettelegging, slik at flest mulig får del i friluftslivets gleder.
- Gi støtte til organisasjoner som legger til rette for friluftsopplevelser for folk flest, og bruke frivillige organisasjoner i forvaltningen av friluftsområder der det er hensiktsmessig.

4.8. Høyere kvalitet på arkitektur og det offentlige rom

Selv om det offentlige rom er et av samfunnets mest betydningsfulle fellesgoder, er forvaltningen ofte mangelfull og vilkårlig. Til tross for vår tids store materielle rikdom, blir sporene vi setter som samfunn ofte tarvelige, og det offentlige som plan- og reguleringsmyndighet er på defensiven i forhold til private initiativ.

Bevisstheten om god arkitektur og by- og stedsutvikling må bedres i alle ledd. Gjennom kvaliteten på byggekunsten, skal byggherrer og eiendomsutviklere gi kvaliteter tilbake til samfunnet og omgivelsene. Arkitektur og kunstnerisk utsmykking må sees i sammenheng og knyttes sammen med utvikling av byrom, by- og tettstedsutvikling og det større funksjonelle regionale rommet. Et krafttak for kvalitet i det offentlige rom skal være en impuls til en levende fellesskapsånd, gi en gnist for å få sterkere fram stedenes genuine kvaliteter, og være et signal til omverdenen om åpenhet, sjenerøsitet og sans for estetikk. Også på steder som har stor verdi i turistsammenheng er det viktig å få høyre kvalitet i tilrettelegging og presentasjon, som del av en nasjonal omdømmebygging.

Derfor vil Venstre:

- Heve kvalitet i det offentlige rom, med vekt på stedenes egenart, planmessig arealbruk, funksjonell og estetisk utforming og oppmuntring til byggekunst som fremmer et levende sosialt miljø gjennom blikket for menneskelige behov.
- Sette offentlige myndigheter i stand til å være på offensiven i bruken av plan- og bygningsloven som styrings- og utviklingsverktøy.
- At det offentlige skal være i fremste rekke når det gjelder å se arkitektur, kunst og omgivelser i sammenheng gjennom egne byggeprosjekter.
- Ha et nasjonalt gjennomføringsorgan som kan bidra finansielt og faglig til konkrete innsatser, som offentlig drevet regulering, formidling av stedsidentitet, fysisk opprustning - gjerne i partnerskap med regionale og lokale aktører.
- Bruke kulturminner og -miljøer som en ressurs og premiss for utvikling av offentlige rom.
- At det skal høstes lærdom av de beste utformingsprosjektene på kultur/idrettsarenaer og at settes en høy standard for framtidens sentrale fellesbygg og signalbygg.

- At en fast prosentsats av kostnadene ved fylkeskommunale og statlige samferdselsprosjekter går til kunstnerisk utsmykking og forskjønning av det offentlige rom.
- At kommunene står fritt ved valg av kunstneriske konsullenter uten risiko for reduksjon av statlig støtte.

4.9. Framtidsrettet mediepolitikk

Nettbasert, digital teknologi har skapt nye muligheter for kommunikasjon mellom enkeltmennesker og som massemedier. Dette gir grunnlag for stadig nye kanaler for ytringer, kulturformidling og kunstnerisk utvikling – i realiteten en ny æra for global kulturutveksling.

Tidligere kunne politikerne legge rammer for utviklingen av mediasamfunnet gjennom føringer på teknologiske valg. Den politiske utfordringen i dag er ikke knyttet til teknologivalg eller teknologi, men å sikre fundamentale rettigheter knyttet til de teknologiene som blir valgt av brukerne. En annen utfordring er å sikre en framtidrettet håndtering av balansen mellom legitime forbrukerrettigheter og kunstneriske interesser, samt behovet for å regulere kommersielle aktører og markedsrett.

Moderne medier er en del av utviklingen av offentligheten og en bærebjelke i demokratisk meningsdannelse. Ikke mindre enn før er det et liberalt anliggende å sikre grunnleggende vilkår for en kritisk offentlighet. Utfordringene er både å stå opp mot krav om blant annet sensur av internett. Det er en lite liberal tanke å forby det man ikke liker. Like viktig er det å sikre utviklingsrom for det kritiske og kreative mangfoldet.

Derfor vil Venstre:

- Videreutvikle vederlagsordningene som sikrer kunstnere godtgjørelse ved allmennhetens bruk av opphavsrettslig beskyttet materiale gjennom å utvikle modeller for vederlag for åndsverksskaperen som gjør det mulig å tillate fri fildeling.
- Gjennomføre en offentlig utredning for å oppdatere dagens åndsverks- og opphavsrettslovgivning, både nasjonalt og internasjonalt.
- Gi NRK utviklingsmuligheter som en uavhengig, reklamefri allmennkringkaster i en ny medietid.
- Avvikle NRK-lisensen til fordel for annen offentlig finansiering.
- Fortsatt bruke instrumenter som pressestøtte og momsfritak for å stimulere til mangfold i pressen, men uten at enkeltaviser får uforholdsmessig mye støtte og slik at mer av støtten gis til lokalaviser og nye medier.
- Ha et åpent og fritt internett der staten er svært tilbakeholden med å gripe inn.
- Forhindre at enkelte medieaktører får stor markedsrett bl.a. gjennom integrerte dominerende integrerte posisjoner som tilgangsløse og innholdsleverandører.
- Utvikle et charter om digitale borgerrettigheter som iva-

retar personvernet på nett og styrker individets mulighet til å kontrollere spredningen av egne personopplysninger.

- Evaluere og reformere Medietilsynet, slik at det blir et reelt fungerende tilsynsorgan som både fyller rollen som kontrollorgan og legger til rette for utvikling av mediene
- Lage én medieeierskapslov og et felles regelverk knyttet til eierskap og strukturer i mediesektoren.